

RYSZARD ROSA¹

Recenzja: Ks. Sławomir Bylina, *Formacje umundurowane w Rzeczypospolitej Polskiej. Aksjonormatywne studium w kontekście teoretycznym i empirycznym*, Wydawnictwo naukowe DIFIN, Warszawa 2025. [ISBN 978-83-8270-500-3]

Review: Fr. Sławomir Bylina, *Uniformed Forces in the Republic of Poland: An Axio-Normative Study in Theoretical and Empirical Contexts*, Wydawnictwo naukowe DIFIN, Warszawa 2025. [ISBN 978-83-8270-500-3]

Recenzowane studium teoretyczno-empiryczne wpisuje się dobrze w najnowsze badania nad bezpieczeństwem w jego szerokim rozumieniu i zasługuje na uznanie ze względu na zawarte w nim istotne wartości teoretyczne, metodologiczne, aksjologiczne i prakseologiczne. Bezpieczeństwo nabiera szczególnego znaczenia obecnie, w złożonej i niezwykle dynamicznej rzeczywistości XXI wieku i dlatego uznane zostało za podstawową wartość i potrzebę każdego człowieka i społeczeństwa. Stwierdzenie to znajduje swój wyraz w bogatej literaturze przedmiotu z dziedziny filozofii, socjologii, nauk humanistycznych i społecznych. W obrębie tych ostatnich mieszczą się badania realizowane w dyscyplinie nauki o bezpieczeństwie, w ramach których sytuuje się również recenzowane studium naukowe.

Podejmując kwestię miejsca i roli formacji umundurowanych w Rzeczypospolitej Polskiej w ujęciu teoretycznym i empirycznym Autor wypełnia swoistą lukę istniejącą w dotychczasowej literaturze na temat bezpieczeństwa

¹ Prof. dr hab. Ryszard Rosa, Uniwersytet w Siedlcach.

Artykuły są objęte licencją Creative Commons Uznanie autorstwa –Użycie niekomercyjne – Bez utworów zależnych 4.0 Międzynarodowe (CC BY-NC-ND 4.0)

personalnego i strukturalnego. Czyni to w sposób dojrzały, pogłębiony, w wielu miejscach oryginalny, uwzględniający stałe poszerzanie się podmiotowego i przedmiotowego zakresu oraz charakteru bezpieczeństwa, co już uzasadnia potrzebę opublikowania recenzowanego dzieła w Wydawnictwie Difin.

Na uznanie zasługuje sam temat i problematyka studium, w których przedstawiono szczególną rolę formacji umundurowanych w zapewnieniu i ochronie bezpieczeństwa narodowego Polski i Polaków w wymiarach regionalnym, krajowym i globalnym. Stwierdzam, że treść omawianego studium odpowiada w pełni tematowi, jest zgodna z celami, problemami i hipotezami badawczymi.

Pozytywnie oceniam stronę metodologiczną. Jako prekursor filozofii bezpieczeństwa pragnę podkreślić odwołanie się do filozofii (zwłaszcza do rozwijanej do połowy lat 90. XX wieku filozofii bezpieczeństwa, s. 8), co umożliwiło Autorowi poszerzenie przedmiotu dotychczasowych badań m.in. o ważny wymiar aksjologiczny i prakseologiczny. Pozwoliło również na rzeczowe i rzetelne przedstawienie filozoficznych fundamentów bezpieczeństwa w odniesieniu do formacji mundurowych (rozdział 1), opracowanie „aksjonormatywnego modelu bezpieczeństwa” (m.in. rozdział 5), a także odniesienie się do najważniejszych kwestii etyczno-moralnych (rozdział 4).

Na uznanie zasługuje ponadto: obecna w naukach o bezpieczeństwie podejścia: inter- i transdyscyplinarne; dialektyczne potraktowanie teoretycznych i empirycznych, a w tym drugim – metod ilościowych i jakościowych; określenie i uzasadnienie tematu, celów, problemów i hipotez badawczych. W rezultacie powstało interesujące „studium teoretyczno-empiryczne”, wolne zarówno od oderwanego od rzeczywistości nadmiernego „teoretyzowania”, jak i „płaskiego empiryzmu”.

Za opublikowaniem recenzowanego dzieła w wydawnictwie naukowym przemawiają głównie jego walory merytoryczne.

Na podstawie bogatych źródeł i reprezentatywnej literatury przedmiotu Sławomir Bylina całościowo charakterystykę formacji mundurowych w Polsce i ich rolę w zapewnieniu bezpieczeństwa Polski i Polaków. Dokonał również wnikliwej analizy najważniejszych dokumentów normatywnych regulujących działanie tych formacji, ich współpracę i współdziałanie w kraju i w skali międzynarodowej, w stanie pokoju, stanie zagrożeń i wojny, z uwzględnieniem wyzwań, zagrożeń, ale i szans.

W części drugiej na uwagę zasługują treści dotyczące indywidualnego, wspólnotowego i instytucjonalnego wymiaru podmiotu, jakim są formacje mundurowe, uwzględniające (ważne choćby ze względu na temat rozprawy) istotne wartości takie jak: godność człowieka i jego prawa, dobro wspólne czy sprawiedliwość społeczna.

Zgodnie z przyjętymi założeniami i kompetencjami te i inne kwestie ukazano w perspektywach: ontologicznej, epistemologicznej, aksjologicznej i prakseologicznej formułując interesujące wnioski i propozycje dotyczące doskonalenia tak teorii, jak i praktyki działania analizowanych formacji. Jest to w mojej ocenie pierwsze, wręcz pionierskie całościowe i dynamiczne ujęcie tej problematyki, stanowiące wartość samą w sobie i zarazem dobrą podstawę dla dalszych badań, na co wskazuje sam Autor we wnioskach i propozycjach kończących poszczególne rozdziały i całość pracy. Własne propozycje w tym względzie przekażę Autorowi w trakcie spotkań naukowych, w których wspólnie uczestniczymy.

Zachęcam Autora do kontynuowania dotychczasowych badań, integrowanie środowisk związanych z naukami o bezpieczeństwie wokół ważnych problemów badawczych. Realizacji tych zadań mogą służyć m.in. działania w licznych gremiach opiniotwórczych i decyzyjnych, oraz udział w programach badawczych i konferencjach naukowych w których Sławomir Bylina pełni ważne funkcje.

Za logicznie uzasadnioną i spójną wewnętrznie uznaję strukturę recenzowanego dzieła, obejmującą: Wstęp, część pierwszą teoretyczną (a w jej ramach 5 rozdziałów), część drugą – empiryczną (4 rozdziały), zakończenie, wykaz źródeł i literatury, indeks osobowy oraz wykaz tabel, rysunków i wykresów.

Generalnie dobrze oceniam język i styl studium. Pewne uwagi i propozycje (do dyskusji) dotyczące m.in. potrzeby auto adiustacji, poczyniłem na marginesie maszynopisu.

Jestem pod wrażeniem bogatej i reprezentacyjnej literatury wykorzystanej w trakcie przygotowania studium do druku. Obejmuje ona wiele ważnych pozycji z filozofii, socjologii, politologii i nauk o bezpieczeństwie; duża ich część stanowi pozycje w językach obcych. Na szczególne uznanie zasługują liczne dokumenty normujące strukturę, cele i zadania formacji umundurowanych. Analiza tych dokumentów to iście benedyktyńska praca.

Na zakończenie recenzji pragnę stwierdzić, że wskazane wyżej wartości recenzowanego studium nie byłyby możliwe bez osoby (i osobowości) Autora, jego głębokiej wiedzy i doświadczenia zdobytego w czasie pracy w uczelniach wyższych, w służbach mundurowych itp. To one powodują, że Książdź Profesor Sławomir Bylina jest uznanym autorytetem nie tylko w środowiskach związanych z naukami o bezpieczeństwie i z kształceniem studentów, ale także w całym środowisku naukowym. Jest On autorem licznych wartościowych prac naukowych, ekspertyz i programów badawczych co niewątpliwie rzutuje na treść i charakter studium przygotowanego do publikacji.

Wniosek końcowy

Recenzowane studium autorstwa ks. prof. Sławomira Byliny ze względu na ukazane wyżej wartości metodologiczne, merytoryczne, aksjologiczne i prakseologiczne spełnia wymogi stawiane przed pracami naukowymi i sytuuje się jednoznacznie w naukach o bezpieczeństwie. Dlatego w pełni zasługuje na opublikowanie w znanym i cenionym Wydawnictwie Difin oraz szerokie spopularyzowanie nie tylko w służbach mundurowych, ale także wśród studentów na kierunkach bezpieczeństwa, wśród wykładowców i badaczy tego niezwykle ważnego fenomenu. Publikacja Sławomira Byliny stanowić może ważny bodziec w dążeniu do integracji społeczno-antropologicznych i etycznych badań nad człowiekiem, społeczeństwem i samym bezpieczeństwem, jak i dla działań praktycznych zmierzających do realizacji tego szczytnego celu.